

Naturstyrelsen

nst@nst.dk

cc: kra@nst.dk

Journalnr.: NST -100-00062

27. oktober 2013

Vedr. Høring om Bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller med tilhørende Vejledning

Behov for en helhedsplan for opstilling af vindmøller på land

Bekendtgørelsens §1 fastslår at bekendtgørelsen ”regulerer planlægningen for opstilling af vindmøller med henblik på at fremme en bæredygtig planlægning, hvor der tages hensyn til muligheden for at udnytte vindressourcen, og til nabobeboelse...”. Formuleringen – og praksis til nu – bærer præg af, at det primære sigte for bekendtgørelsen er, at udbygge med flest mulige vindmøller i Danmark, uanset de barrierer, der kunne forekomme.

Af høringsportalen fremgår det, at ”Der er alene tale om præciseringer og justering af gældende regler”. Det er Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøllers (LNTK) opfattelse, at der ikke blot er tale om en præcisering i bekendtgørelsen, men på flere punkter væsentlige ændringer / mangler som kommer til at stille kommende naboer til vindmøller dårligere end det er tilfældet i dag og især dårligere i forhold til deres klagemuligheder, idet bestemmelser fra vindmøllecirkulæret ikke er videreført over i bekendtgørelsen. I nogle tilfælde er tingene medtaget i vejledningen, men den er ikke juridisk bindende, hvilket medfører, at naboerne ikke vil kunne få medhold i Natur- og miljøklagenævnet i de tilfælde hvor oplysningerne kun fremgår af vejledningen og ikke af bekendtgørelsen.

Som eksempel kan nævnes 2 af flere eksempler:

- **Cirkulærets § 1** hvoraf fremgår at der ved planlægningen ”tages omfattende hensyn ikke alene til muligheden for at udnytte vindressourcen, men også til nabobeboelse”. De omfattende hensyn er ”faldet ud” i bekendtgørelsen bestemmelser: ”tages hensyn til muligheden for at udnytte vindressourcen, og til nabobeboelse”.

- **Cirkulærets § 2, stk. 1:** "Vindmøller skal fortrinsvis opstilles i grupper. Vindmøller opstillet i grupper skal opstilles i et i forhold til landskabet let opfatteligt geometrisk mønster" fremgår kun delvis af bekendtgørelsen idet kun 2. punktum er videreført.
- **Cirkulærets § 2, stk. 2:** "Der må ikke planlægges for vindmøller med en totalhøjde på 150 meter og derover", ift. bekendtgørelsens § 2, stk. 3 "Der må ikke gives tilladelse efter planloven til vindmøller nærmere nabobeboelse end fire gange møllens totalhøjde."

Det er påfaldende, at der i Vejledningen ikke et eneste sted er nævnt, at kommunalbestyrelsen i dens beslutningsproces fx bør tage hensyn til hvorvidt en placering er hensigtsmæssig i forhold til den bedst mulige udnyttelse af vindressourcen. I Vejledningens pkt. 4.1 står der tværtimod, at "der ikke længere er krav om angivelse af afstand mellem møllerne eller krav om hensyn til effektiv udnyttelse af vindenergien og tilpasning til lokale forhold." At vindmøllerne opstilles på ressourcemæssigt hensigtsmæssige placeringer er af stor samfundsmæssig interesse, både med hensyn til optimering af det økonomiske tilskud og i forhold til de gener, som naboer og øvrig befolkning må lide under, og dette må fremgå af Vejledningen.

Vi henviser til brev fra Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster, Akademiraadet, dateret den 6. juni 2013, sendt til Miljøministeriet, Naturstyrelsen m.fl. Brevet er vedhæftet som bilag 1. I brevet skriver Akademiraadet bl.a. følgende: "Energiplanens omfang og møllernes størrelse nødvendiggør, at Danmark ses som en helhed, så placeringerne sker under hensyntagen til både landskab og optimalt udbytte af energikilden.....Derfor opfordrer Akademiraadet til, at der lægges en samlet plan, der med et kvalificeret overblik sikrer den visuelle helhed på det danske landskab, hvor vindmøllerne indpasses æstetisk bedst muligt."

Akademiraadet fremhæver også de danske landskabers betydning for danskernes identitet og kultur, formet i et langt, historisk perspektiv. I dag medfører støtteordningen til vindmøller, at det er andre hensyn end æstetik og en bedst mulig udnyttelse af vindressourcerne der afspejles, når der udpeges vindmøllefelter. Møllerne opstilles på mindre egnede lokaliteter, og kommunerne planlægger ud fra et investorperspektiv, med fare for tilsidesættelse af andre hensyn. En helhedsplan vil sikre, at placeringen af vindmøller kvalificeres, og de æstetiske og kulturhistoriske værdier værnes, sammen med de øvrige beskyttelsesinteresser, skriver Akademiraadet, som også tilbyder sig som dialogpartner ved udpeging af egnede vindmølleområder.

I LNTK vil vi anbefale Naturstyrelsen at tage imod Akademiraadets tilbud, samt at foretage en grundlæggende revidering af Bekendtgørelsen om planlægning for vindmøller, sideløbende med en revidering af Bekendtgørelsen om støj fra vindmøller på basis af forskning, med det sigte at skabe en helhedsplan som varetager de danske landskaber, reelt beskytter vores naturområder og de mennesker, som skal leve som naboer til store vindmøller, og som udnytter vindressourcen bedst muligt.

Misbrug af begrebet forsøgsmøller til rene produktionsformål skal forhindres.

Vedr. §2 Stk. 2 er det LNtKs opfattelse, at den nuværende ordning vedr. forsøgsmøller udnyttes til at opføre produktionsmøller på over 150m. I Vejledningen er der brug for en meget klar præcision af, hvad det planlagte "forsøgs" formål må være, hvor længe det må vare, samt krav om at møllerne nedtages, når forsøget er gennemført. Det er ikke tilstrækkelig at beskrive forsøgets formål gennem en typebetegnelse.

Vi finder det meget uhensigtsmæssigt, at kommunerne selv kan udpege områder til forsøgsmøller. Forsøgsmøller på op til 250m højde repræsenterer et ekstremt stort indgreb i de danske landskaber, og man burde have en samfundsmæssig interesse i at begrænse sådanne indgreb mest muligt. Mulighederne for at opstille forsøgsmøller bør være meget restriktive og være underlagt en statslig helhedsplan der ikke alene tager udgangspunkt i industriens krav, men også i kriterier udstukket af professionel landskabs- og naturmæssig, samt sundhedsfaglig ekspertise.

LNtK har endvidere bemærket, at definitionen af vindmøller til forsøgsformål jfr. bekendtgørelsens § 2, stk. 2 punkt 1)-3) afviger fra definitionerne i støjbekendtgørelsens § 2, stk. 1 (Bek. nr. 1284 af 12/12 2011), hvilket er yderst problematisk. Der bør være 100 % overensstemmelse mellem de 2 regelsæts definitioner.

Herudover opererer støjbekendtgørelsen med en definition på små møller som værende mølle med en rotordiameter på 200 m² eller derunder. Denne ses ej heller at være indarbejdet i bekendtgørelsen.

Afstandskrav

Som der allerede er redegjort for, så finder LNtK det meget uheldigt, at der ved ændringen fra cirkulære til bekendtgørelsen sker en betydelig forringelse af bestemmelserne for naboer og deres "retlige" muligheder, og en administrativ ændring bør aldrig kunne medføre forringelser / dårlige beskyttelse, sådan som det er tilfældet.

Mht. bekendtgørelsen §2 Stk. 3 (og vejledningens afsnit 4.4.1) tillader vi os yderligere at bemærke, at afstandskravet på minimum 4x møllens totalhøjde ikke er videnskabelig funderet, og at dette afstandskrav bør tages op til genovervejelse og revision. Faktisk anførte Delta i en rapport i 1996, at "afstanden til møllerne skal altså være minimum 10-11 gange totalhøjden. Samtidig må støjen ikke overstige 33-38 dB ved naboerne. Begge dele skal være opfyldt for at sikre, at højst 10% er generede af vindmøller."

Efter pres fra vindindustrien valgte Svend Auken i 1999 at lukke øjnene for Deltas anbefaling og forhandle sig frem til politisk flertal for et afstandskrav på 5x møllehøjde. Efter en fax fra Danmarks Vindmølleforening dateret den 3. juni 1999, med pres om et endnu mindre afstandskrav, blev dette ændret til 4x møllehøjden. Dette afstandskrav har fra begyndelsen været utilstrækkeligt ud fra et genesynspunkt, og at det tænkes videreført på trods af, at møllerne er blevet markant større, og graden af gener når længere og længere væk, og slet ikke proportionalt med møllernes højde, er uacceptabelt. Afstandskravet bruges i praksis til at placere møller så tæt på boliger som muligt, hvorefter støjen eventuelt reguleres ved støjreduktion ved de aktuelle referencevindhastigheder. Den afstand man i dag har mellem vindmøller og naboer er klart for lille, hvilket også bekræftes af behovet for flere slags afværgeforanstaltninger, fx i

forbindelse med skyggekast.

Vedr. forsøgsmøller, med en totalhøjde på 150 meter og derover, så er disse ekstremt synlige i landskabet over meget store afstande. Der knytter sig store usikkerhedsfaktorer for naboerne vedr. støjpåvirkning, skyggekast og påvirkning gennem lysmarkeringen. Det synes heller ikke hensigtsmæssigt at opretholde den samme afstandsfaktor for forsøgsmøller som for produktionsmøller, og der bør i bekendtgørelsen som minimum fastsættes større afstandsbestemmelser for disse.

Vedr. vejledningens pkt. 4.4.1 skal der yderligere fremsættes et krav om at få anpartshaveres forhold præciseret i vejledningen. Det skal præciseres at afstandskravet gælder alle boliger uanset om de bebos af borgere der har købt andele i mølleprojektet.

Samspelet mellem nye mølleprojekter og allerede eksisterende møller og Landskabelige bevaringsværdier (vejledningens punkt 4.5)

Vedr. §2 stk 6: Formuleringen om at man indenfor en afstand på 28x møllehøjden "skal oplyse, hvorfor påvirkningen anses for ubetænkelig" sikrer ikke i tilstrækkelig grad at det samlede antal møller i et landskabsområde er acceptabelt. Dels bliver vurderingen i praksis lavet ud fra to-dimensionale visualiseringer, som ikke på nogen måde kan siges at være sammenlignelige med virkeligheden efter at møllerne er kommet op, og dels er der tale om rene skøn foretaget af den af mølleopstiller betalte konsulent / virksomhed, og som ukritisk godkendes af kommunale medarbejdere og byrådsmedlemmer uden landskabsfaglig ekspertise. Det er så løs en formulering at ethvert mølleprojekt vil kunne opfylde dette krav.

Når så voldsomme industrianlæg, som vindmøller på 150m er, i en så stor målestok som regeringen ønsker, skal indplaceres i de danske landskaber, synes det relevant at kræve en vis grad af professionalisme i de vurderinger, der bliver foretaget. Det ville være rimeligt med fx obligatorisk rådgivning af en uvildig landskabsarkitekt.

Konsekvenserne af at i praksis ophæve al lovgivning på området, kan på sigt vise sig at være katastrofal for de danske landskaber og bosætningen på landet. Vi vil endnu en gang på det stærkeste fraråde Naturstyrelsen at ophæve kravet om en afstand på minimum 28 gange møllehøjden mellem eksisterende eller planlagte vindmøller.

Områdets størrelse

Bekendtgørelsens §3 siger, at "Når kommunalbestyrelsen i kommuneplanen fastsætter retningslinjer jf. planlovens §11 a stk. 1 nr. 5 for beliggenheden af ét eller flere områder til opstilling af vindmøller, skal områdets eller områdenes størrelse være tilpasset den påtænkte vindmøllegruppe eller enkeltstående vindmølle." Formuleringen tager udgangspunkt i en praksis, hvor investors ønske om at opstille flest mulige møller imødekommes. Kravet bør være at mølleprojektet skal tilpasse sig de muligheder der er i området, herunder at genforhold og vindressourcer skal tages i betragtning.

Den overordnede plan bliver i praksis erstattet af investorernes planer (Vejledningens punkt 3.2.1 og 3.2.7)

Intentionen om at kommunen etablerer et overblik og beslutter hvor der kan etableres vindmølleprojekter overrules i praksis af investorerne. De udpeger selv områder, hvor de ønsker at investere, og anmoder kommunen om at planlægge for dette. Derved opstår den samlede plan ved knopskydning og ikke ud fra samlede hensyn. Konsekvensen er at mølleopstilling ikke bliver vurderet ud fra et samlet synspunkt, men projekt for projekt. Dermed mister man muligheden for at vurdere de samlede konsekvenser, gennemæssigt for naboerne, for landskabet, eller fx i form af langsigtet affolkning af større områder af en kommune – eller hele kommunen. Denne investor-styrede knopskydningsplanlægning bør forhindres ved at kræve mere langsigtede planer, der ikke kan revideres hver gang en investor har et nyt projekt i støbeskeen, fx fordi han har købt 5 ejendomme op, og derved har mulighed for endnu en givtig forretning.

Forsøgsvindmøller og lokalplan

I Vejledningens pkt. 2.2 står der, at kommunen, i den situation hvor der ikke er meddelt afslag på landzonetilladelse, hvor en bygherre anmelder et konkret projekt, så skal kommunen oversende anmeldelsen til Naturstyrelsen. Naturstyrelsen udarbejder en VVM-redegørelsen og forslag til kommuneplantillæg, som sendes i offentlig høring. Viser VVM-redegørelsen at projektet er muligt ud fra de miljømæssige påvirkninger, vil Naturstyrelsen udstede kommuneplantillægget og meddele VVM-tilladelse. Kommunen er så forpligtet til at udarbejde lokalplanforslag og til at vedtage dette, samt meddele tilladelse til projektet.

En kommune er ikke forpligtet til at vedtage et lokalplanforslag, så vejledningen må være direkte forkert på dette punkt.

Kommuner skal ikke presses til at fremme et projekt (vejledningens punkt 3.3.2)

Der står anført at "kommunen er forpligtet til at fremme planlægningen mest muligt og behandle sagen snarest". Da kommunalbestyrelsen jf. sundhedsloven har ansvaret for borgernes sundhed, skal den medtage evt. risiko for sundhedspåvirkninger fra et mølleprojekt i sine overvejelser. Sundhedsstyrelsen har besluttet at lade fortage en undersøgelse af helbredspåvirkninger fra vindmøller og har også efter spørgsmål meddelt enkelte kommunalbestyrelser at sådanne påvirkninger "således ikke kan udelukkes". Det kan på den baggrund ikke pålægges en kommunalbestyrelse at "fremme et projekt mest muligt". Der skal fx gives mulighed for at afvente afklaring af dette spørgsmål gennem undersøgelsesresultater, også selv om det varer flere år inden de fremkommer.

Angivelse af støjbelastning

Bekendtgørelsens §4 siger, at en lokalplan skal indeholde bestemmelser om møllernes præcise placering, antal, mindste og største totalhøjde samt udformning. Lokalplanen må også angive den beregnede støjbelastning for den mest støjende vindmølletype som kan vælges, så man i lokalplanen får et overblik over projektets maksimale støjmæssige konsekvenser for området, med det sigte at naboers gener minimeres.

Vejledningens afsnit 4.4.4 om "Støjfølsom arealanvendelse" indebærer at mennesker forskelsbehandles. Søvnforstyrrelser må antages at være større ved en påvirkning på 44 dB end ved en påvirkning på 39 dB. Det er derfor en helt urimelig forskelsbehandling. Alle mennesker må skulle beskyttes ens mod gener, også fra støj. Derfor skal det laveste af de to støjkrav gælde for alle.

Samtidig er den anførte definition på "støjfølsom anvendelse" helt uantagelig, da forudsætningerne om støjgener fra en forlystelsespark overhovedet ikke kan sammenlignes med generne fra vindmøller. Støjens karakter og tidspunkter på dagen er fuldstændig forskellige. Denne pseudo-definitionen er anvendt i utallige afgørelser om VVM undersøgelser, men det bliver den ikke rationel og korrekt af. Der er i eksemplet fra forlystelsesparken tale om et antal på 6 boliger. Et krav om beskyttelse mod støjgener må handle om det enkelte individs beskyttelse og kan ikke være påvirket af, om man har 1-2-3-4 eller 5 naboejendomme tæt på. Som bestemmelsen er anvendt og fortolket har den alene den hensigt at presse flest mulige møller ind i projekterne, uanset hvilke gener det medfører for det enkelte individ.

Kommuneplanprocessen og afvejning af interesser er ikke balancerede

Helt overordnet, bærer Vejledningen præg af, at kommunerne, baseret på eget skøn, har mulighed for at dispensere fra stort set al lovgivning på naturområdet. Dette er muligt fordi der, jf. vejledningens pkt. 4.6, henvises til en lovbemærkning til naturbeskyttelseslovens §3 og §65 som siger at "specielle samfundsmæssige, herunder især nationale interesser, fx alternative energiformer såsom vindmøller, i den konkrete sag vil kunne medføre en forskydning af den vægt, der tillægges de naturbeskyttelsesmæssige hensyn, som bestemmelsen tilsigter at varetage." Vindmøller er ikke en speciel samfundsmæssig interesse.

Er vindmøller nødvendige for vores samfund? Det ligger udenfor denne hørings retslige relevans, men vi vil alligevel tillade os at rejse spørgsmålet, om det er rimeligt, at vindmøller indeholder denne "særstatus" som en "samfundsmæssig nødvendighed" (pkt. 3.1.1)? En særstatus, som gennem hele vejledningen fremhæves, og som myndighederne således opfordres til at anvende til at dispensere fra naturlovgivningen. Vejledningen åbner som noget nyt op for at gøre dette ved flere, tidligere meget restriktive naturbeskyttelser, såsom fredskov.

Det virker noget bizart, at man i en tid, hvor et stort mindretal i folketinget ønsker en mere restriktiv linie i forhold til opstilling af vindmøller, og faktisk ønsker en revidering af hele det energiforlig der ligger bagved det massive danske sats på vindmøller, udvider kommunernes mulighed for, at stille vindmøller op, også i naturområder. Allerede i dag producerer Danmark mere vindmøllestrøm end landet selv kan aftage, og overskudsstrømmen sælges til udlandet, i visse tilfælde sågar til en negativ pris. Samtidig har vi gjort os afhængig af import af el når vinden ikke blæser, hvilket fx har betydet, at atomkraft nu udgør 14% af den strøm danskerne får leveret. Vi ved også, bl.a. med reference til Vismandsrapporter, at det fortsatte danske sats på vindenergi ikke sparer klimaet for et eneste gram CO₂, og vindmøllernes effekt på partikelforurening, som vindindustrien nu er begyndt at fremhæve i stedet for CO₂, må siges at være helt minimal, om overhovedet eksisterende.

Det er ikke rimeligt at opstilling af vindmøller til yderligere overproduktion af vindenergi, gives endnu mindre restriktive vilkår i Danmark når de faktiske forhold er som de er.

Opstilling af vindmøller kan ikke med rimelighed påstås at være *nødvendigt* for vores samfund – eller for almenvellet – hvorfor naturhensyn, og hensynet til naboernes helbred, ikke skal vige.

I dens nuværende udformning viser Vejledningen myndighederne vej til at dispensere for naturlovgivningen, med den hensigt at få plads til endnu flere vindmøller i det danske landskab, uagtet det ressourcemæssigt (vind/natur/samfundsøkonomisk) u hensigtsmæssige der måtte være i disse placeringer. I stedet burde vejledningen fremhæve behovet for at give natur, landskaber og også mennesker den beskyttelse de har krav på jf. eksisterende lovgivning, samt stille krav om en overordnet set bedst mulig udnyttelse af vindressourcerne ved valg af placeringer.

Krav til kommunikation med offentligheden

I forbindelse med projekter i nærheden af kommunegrænser har borgere i nabokommunen ved flere lejligheder oplevet ikke at blive løbende informeret og inddraget på lige fod med de berørte naboer i egen kommune.

Helt uacceptabel har kommunikationen været, når Naturstyrelsen i forbindelse med mølleprojekter >150m (såkaldte forsøgsmøller) har overtaget miljøgodkendelsesprocessen, fx ved Ringkøbing Fjord. Der er ikke udsendt materiale til alle berørte borgere, man har selv skullet orientere sig på ministeriets hjemmesider om fremdriften af et projekt, herunder om klagefrister mv., der er ikke kommunikeret lokalt som en kommune ville gøre. Naturstyrelsens har valgt udelukkende at annoncere høringer, klagemuligheder m.m. på deres hjemmeside, hvilket er helt og aldeles uacceptabelt. Uacceptabelt også i lyset af, at klageberettigede slet ikke er gjort bekendt med (af myndighederne), at der er et projekt, som kan have endog store konsekvenser for dem. Det bør i vejledningen sikres, at der som minimum annonceres i lokale aviser, med henvisning til yderligere oplysninger på styrelsens hjemmeside og der bør også være mulighed for at få materiale tilsendt.

LNtK har flere eksempler på, at Naturstyrelsen ikke har udsendt materiale til berørte borgere, og at naboer ikke har givet høringssvar eller indgivet klage, da de simpelthen ikke var bekendt med projekterne og deres klagemulighed m.m.

Generelt bør det sikres, at der i de tilfælde hvor Naturstyrelsen overtager kommunalbestyrelsens opgaver og beføjelser, jfr. VVM-bekendtgørelse nr. 150 af 15/12 2010 § 11, stk. 5, kommuneres lokalt som kommunen ville gøre. Det bør sikres at kommende naboer til vindmøller på 150 meters totalhøjde og derover ikke negativt forskelsbehandles.

Kommunerne annoncerer høringer og klagemuligheder i lokale aviser for så vidt gælder vindmøllerprojekter med vindmøller under 150 meters totalhøjde.

Der skal i vejledningen indskrives krav til hvordan kommunikation med offentligheden skal varetages. Jf. selve Aarhuskonventionen og det der er implementeret af den i Danmark. Kravene skal ikke blot fastsættes ifm. forsøgsvindmøller, men også ifm. vindmøller under 150 meters totalhøjde tæt på kommunegrænse, således at det sikres at alle relevante parter / naboer høres og informeres uanset kommunegrænse.

Mulighed for ekspropriation (vejledningens punkt 4.4.2)

Vejledningen åbner op for, at kommunerne kan ekspropriere ejendomme hvis der ikke kan opnås aftale om frivilligt opkøb mellem vindmølleopstiller og ejendommens ejer. En forudsætning for at ekspropriation kan

foretages er, at kommunen kan dokumentere og argumentere for, at almenvellet kræver det (jf. Grundlovens § 73: "Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det"). Der skal altså være et ekspropriationsformål, som er krævet af hensyn til almenvellet. Samtidig må det ikke være muligt at realisere dette formål på andre måder; indgrebet skal være nødvendigt og rimeligt i forhold til formålet. Vejledningen lægger op til, at det er det. Dette er principielt forkert.

Hvis man giver en kommune ret til at ekspropriere en ejendom, vil det være overladt til kommunen at afgøre to forhold:

For det første om ekspropriationen er krævet af almenvellet. Det indebærer en analyse af alternativer til ekspropriation og denne analyse indebærer igen en stillingtagen til hvilke andre virkemidler man på landspolitisk plan ville kunne tage i anvendelse for at sikre det samme formål, nemlig en mindskelse af CO₂ udslippet. Det er indlysende at de kommunale politikere ikke er de rette til at overskue dette spørgsmål.

For det andet og nært beslægtet hermed skal kommunen tage stilling til om der findes mindre indgribende måder at realisere ekspropriationsformålet på. Men kommunen kan have svært ved at afgøre om det samme (nationale) formål kunne realiseres ved at møller i stedet blev sat op i en nabo-kommune, hvor det muligvis kunne ske uden ekspropriation. Hvordan skal kommunen kunne tage stilling til hvilke andre placeringsmuligheder der er i Danmark, herunder på havet? Afgørende er at man ikke kan påstå, at ekspropriationen er nødvendig for almenvellet i den enkelte kommune. Dermed bryder hele den foreslåede model sammen.

I øvrigt vil ejerens tab ved at blive eksproprieret i mange tilfælde være meget betydeligt; der kan f.eks være meget stor affektionsværdi forbundet med en gård der har været i en families eje gennem generationer, og da vil ekspropriation ikke kun være meget krænkende i sig selv, men særlig krænkende når ekspropriationen ses som havende til formål at tilgodese vindmølle-ejers økonomiske interesse.

Vi ved også fra retspraksis at der er betydelige habilitetsproblemer; kommunalpolitikere eller deres ægtefæller er i nogle tilfælde medejere af vindmøller, hvilket domstolene i vid udstrækning synes at acceptere. Er det da de samme kommunalpolitikere der skal beslutte ekspropriation?

Hvis ekspropriation fremgår som en mulighed i VVM-redegørelsen og vejledningen til vindmøllecirkulæret kan det frygtes, at borgerne ikke oplyses ordentligt om deres klagemuligheder og dermed afstår ejendommen, da de simpelthen ikke magter at modstå presset fra en ivrig mølleopstiller.

LNTK er bekendt med investorer der lægger meget stort pres på nabobeboelser om afståelse af ejendommen og truer dem med bl.a. ekspropriation, såfremt de ikke afstår ejendommen ved frivillig aftale. Investor glemmer at oplyse naboen om grundlovens bestemmelser!

Miljøvurdering

Vejledningens pkt. 3.2.3 fastslår, at alle planer og programmer, herunder forslag til vindmølleplaner, ledsages af redegørelser for planernes indvirkning på miljøet. Miljøvurderingsloven siger bl.a. følgende:

Stk. 2. Miljørapporten skal indeholde de oplysninger, der er nævnt i bilag 1.

f) Den sandsynlige væsentlige indvirkning (2) på miljøet, herunder på spørgsmål som den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, fauna, flora, jordbund, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, landskab, kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser, samt arkitektonisk og arkæologisk arv og det indbyrdes forhold mellem ovenstående faktorer.

(2) Denne indvirkning bør omfatte sekundære, kumulative, synergistiske, kort-, mellem- og langsigtede, vedvarende og midlertidige, positive og negative virkninger.

Det skal understreges at indvirkningen på menneskers sundhed, både sekundære, synergistiske, kumulative, kort- mellem- og langsigtede negative virkninger skal beskrives. Dette overholdes ikke i dagens praksis og det må fremgå i Vejledningen, at dette er et krav.

Høring af berørte myndigheder

Vedr. Vejledningens pkt. 3.2.4, er det bekymrende at sundhedsstyrelsen ikke hører til blandt de oftest hørte myndigheder når kommunen skal vurdere vindmølleprojekter. Man skal huske at sundhedsstyrelsens seneste udmelding om, at man ikke kender konsekvenserne af vindmøllestøj for mennesker, også skal indgå i kommunernes forsigtighedsvurdering.

Skyggekast – kontrol af vilkår

Vejledningen lægger op til, at der i VVM-tilladelsen fastsættes vilkår for at standse vindmøllerne på kritiske tidspunkter hvis den anbefalede, beregnede skyggetid hos en nabo ikke kan holdes nede på de anbefalede 10 timer. Vejledningen siger dog ikke noget om hvordan kommunen kan kontrollere, at dette også sker. Hvis man tillader en overskridelse på baggrund af en afværgeforanstaltning, må der være klare retningslinjer til kommunen om hvordan og hvor ofte kommunen skal kontrollere, at afværgeforanstaltningen fungerer efter hensigten. Dette må fremgå af Vejledningen. Det er ikke tilstrækkeligt at driftsdata "bør" opbevares og "kunne" udleveres. Driftsdata SKAL opsamles løbende, SKAL udleveres til kommunerne, som fx årligt, uanmeldt SKAL kontrollere om kravene er overholdt.

Naturbeskyttelsesområder (vejledningens punkt 4.6)

Jf. afsnittet "Er vindmøller nødvendige for vores samfund?" ovenfor, tillader Vejledningen i princippet at der dispenseres fra al lovgivning på naturområdet, efter kommunalbestyrelsens forgodtbefindende. Vedrørende økologiske forbindelser og naturnetværk står der følgende i Vejledningen (pkt. 4.6.1): "Såfremt der planlægges for aktiviteter, der kan påvirke naturnetværket væsentligt i forhold til hovedprincipperne bag naturnetværket, skal kommunalbestyrelsen beskrive behovet for ændringerne i redegørelsen til kommuneplanen." Og: "Hvis det er nødvendigt at dispensere til ændringer i tilstanden af §3-områder, er det fast praksis, at der fastsættes vilkår om kompenserende foranstaltninger som erstatningspleje eller etablering af erstatningsbiotoper mv."

Kommunerne skal koordinere udpegningen af økologiske forbindelser med anden planlægning, fx vandplaner og Natura2000, og de øvrige udpegninger både indenfor den enkelte kommune og kommunerne imellem. De økologiske forbindelser er et væsentligt bidrag til de internationale mål Danmark har forpligtet sig til at overholde, såsom 2010 målet om at standse tilbagegangen i biodiversiteten, samt en række naturkonventioner og EU naturbeskyttelsesdirektiver. Det vil være svært at

vurdere den økologiske forbindelses værdi grundigt nok i en planlægning for et helt andet projekt, ligesom man ikke kan forvente at kommunalbestyrelsen, borgerne eller andre kan tage stilling til konsekvensen for natur og arter ved en ændring af den økologiske forbindelse i en kort beskrivelse i kommuneplanen.

Samme argumentation gælder for placering af vindmøller i eller ved fredsskov.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) kunne ikke støtte den i 2012 nedsatte arbejdsgruppes anbefaling (som denne Bekendtgørelse og Vejledning bygger på) om at inddrage beskyttede naturtyper til opstilling af vindmøller, eftersom DN vurderer, at potentialet for at finde yderligere plads til vindmøller langt fra står mål med ulemperne ved at slække beskyttelsen, idet de fleste af disse naturtyper ikke kan genskabes i samme kvalitet andre steder, og desuden i vid udstrækning også er beskyttede efter anden lovgivning, samt at en eventuel slækkelse af naturbeskyttelsen i høj grad vil kunne få præcedenseffekt.

Det er en farlig vej Naturstyrelsen her vælger at gå, når den i Vejledningen åbner op for at kommunerne kan dispensere fra stort set al lovgivning på naturområdet for at skabe mest mulig plads til store, industrielle vindmøller. Dette gøres på et meget tvivlsomt samfundsnyttigt grundlag, med uoverskuelige konsekvenser, og kan, som DN har udtalt, skabe præcedens for placeringen af andre industrielle anlæg eller erhvervsinteresser i beskyttede naturområder.

Områder med særlige drikkevandsinteresser (vejledningens punkt 4.7.8)

Staten har foreløbig snart brugt to årtier, og tæt på tre milliarder afgiftskroner, på at kortlægge vores meget vigtige grundvandsressource. Staten startede samtidig en registrering og bortskaffelse af gamle affaldsdepoter. Amter og kommuner er blevet pålagt at lave indsatsplaner for at beskytte og bevare landets grundvandsressourcer, og dette har medført endog meget skrappe krav. Dette citat er hentet fra tidligere Vejle Amt, mange af dagens kommuner benytter lignende formuleringer:

”I områder med særlige drikkevandsinteresser må der ikke tillades placeret anlæg, erhverv, aktiviteter eller arealanvendelse, der kan true grundvandet...Arealanvendelse, der sikrer godt grundvand, skal fremmes....Kun arealanvendelse som med sikkerhed ikke kan true grundvandet, f.eks. grønne områder, skov og lignende kan tillades.”

Trods tidligere amter og kommuners helt klare ønske om at beskytte grundvandsressourcen, åbner Naturstyrelsen i oktober 2012 op for at opstille vindmøller inden for OSD og indvindingsoplande, ja selv i de mest sårbare NFI områder, (der ellers ønskes beskyttet ekstraordinært af Naturstyrelsen) såfremt der ikke er alternative beliggenheder, uden for OSD og indvindingsoplandet, for at opfylde de politisk fastsatte klimamål.

Naturstyrelsen vurderer:” Vindmøller er aktuelt kategoriseret som mindre grundvandstruende anlæg.” Dette er stærkt kritisabelt og det virker direkte uansvarligt at give vindmøller denne særstatus. Lige fra anlægsfasen til reetablering af arealerne, indebærer det mange og meget store risici for forurening af OSD og NFI. Prøveboringer, eventuel grundvandsenkning, udgravning til - og støbning af - de enorme fundamenter, anlæg af veje, stier og kranpladser, samt overflade afstrømning fra især fundamenter, men også fra vej og kranpladser kan forårsage kraftig erosion, oversvømmelser, nedsivning til grundvand og udsivning til vandløb.

Hver mølle indeholder mellem 2000-2500 liter af forskellige olietyper, samt ca. 100 liter kølervæske (33 % glykol), og i en vindmølles levetid må man forvente adskillige olieskift, og der vil ved uheld være en risiko for, at en del af disse væsker kan havne på jorden og forårsage både jord- og grundvandsforurening. Også reparationer af vindmøllevinger, overfladebehandlinger og rensning af vingerne frigør skadelige stoffer der forurener omkringliggende jord og kan true grundvandet.

Det er fuldstændigt uacceptabelt, hvis man, som beskrevet i Miljørapporten i forbindelse med reetablering af arealer efter møller, kun fjerner ca. 1 meter af fundamentet i dybden og derefter dækker resten til, og derved blot frembringer nye stærkt forurenende affaldsdepoter.

I Skotland har man netop konstateret en særdeles omfattende forurening af drikkevandsbrønde og vandløb (se artikel i The Times d. 17. sept. 2013, bilag 2), forårsaget af de store anlægsarbejder i forbindelse med opstilling af vindmøller. Dette kan naturligvis også ske i Danmark.

(Vi er vidende om, at Poul Nielsen har sendt en udvidet version af dette afsnit ind som separat indsigelse).

Kommunernes målsætninger og afvejning af beskyttelses- og benyttelsesinteresser

Vi henviser til Vejledningens drøftelse af kommunernes afvejning af en række modstridende interesser i pkt. 3.1.1. Her står: "I denne afvejning indgår den samfundsmæssige nødvendighed, som kan have reference til for eksempel statslige eller kommunale målsætninger for udbygningen med vindmøller, målsætninger om klima, energi mv. Indenfor bestemte områder, fx kystnærhedszonen eller OSD-områder....kræves der endvidere en særlig planlægningsmæssig og/eller funktionel begrundelse for at opstille vindmøller. Opstilling af vindmøller i denne type områder vil kræve en vurdering af alternative placeringsmuligheder udenfor disse områder. Såfremt reelle alternative placeringsmuligheder udenfor et beskyttet område ikke i tilstrækkelig grad kan opfylde kommunens målsætninger for udbygning med fx vindmøller og vedvarende energi, eller hvis andre beskyttelseshensyn forhindrer udnyttelse af de alternative områder, kan dette hensyn indgå i den samlede planlægningsmæssige begrundelse for placering af vindmøllerne."

Realiteten i dette er, at kommunerne altid kan argumentere for hvorfor det er svært at finde en anden placering end den som en privat investor har ansøgt om.

I virkeligheden burde kommunen i sådanne tilfælde ikke dispensere fra anden lovgivning, men erkende, at der ikke kan findes en for samfundet hensigtsmæssig placering for vindmøllerne, og ændre sin målsætning derefter.

På vegne af Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller

Skjold Fink
Formand
Landsbyvænget 19D, 8464 Galten
www.stilhed.eu

Tone Brix-Hansen
Næstformand
Engvej 6, 4780 Stege